

Ruben Willaert
restauratie & archeologie
decoratie

GEEFT HET VERLEDEN EEN TOEKOMST

Brabantdam 72-74 (Gent, Oost-Vlaanderen)

Projectcode: 2021B128
Februari 2021

ARCHEOLOGIENOTA
BUREAUONDERZOEK (FASE 0)
DEEL 1: RESULTATEN VAN HET BUREAUONDERZOEK

Colofon

Ruben Willaert bvba
Ten Briele 14 bus 15
8200 Sint-Michiels-Brugge

Auteur: Aaron Willaert

Het eventuele nummer van het wettelijk depot of het buitenlandse equivalent hiervan: /
De naam en het erkenningsnummer van de erkende archeoloog:
Ruben Willaert, OE/ERK/Archeoloog/2015/00069

© Ruben Willaert NV, Sint-Michiels-Brugge, 2021

Niets uit deze uitgave mag vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt worden door middel van druk, fotokopie of welke wijze dan ook zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van Ruben Willaert NV.

Ruben Willaert NV aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit de toepassing van de adviezen of het gebruik van de resultaten van dit onderzoek.

INHOUDSTAFEL

1	Resultaten van het bureauonderzoek	7
1.1	Administratieve gegevens	7
1.2	Onderzoeksopdracht.....	9
1.2.1	Doelstelling.....	9
1.2.2	Onderzoeksvragen	9
1.2.3	Juridische context	9
1.2.4	Randvoorwaarden	9
1.2.5	Archeologische voorkennis van het terrein	10
1.3	Werkwijze en strategie	11
1.3.1	Methode	11
1.3.2	Fysisch geografische situatie	11
1.3.3	Historische context en bekende archeologie vindplaatsen	11
1.3.4	Archeologische indicatoren	12
1.3.5	Verstoringshistoriek.....	12
1.4	Assessmentrapport.....	13
1.4.1	Introductie tot het projectgebied.....	14
1.4.1.1	Ruimtelijke situering.....	14
1.4.1.2	Geplande werken.....	15
1.4.2	Fysisch geografische en geologische situatie	18
1.4.2.1	Landschappelijke situering	18
1.4.2.2	Tertiaire lithostratigrafie	21
1.4.2.3	Quartaire lithostratigrafie	22
1.4.2.4	Bodemvormingsprocessen	23
1.4.3	Historische en archeologische voorkennis.....	24
1.4.3.1	Overzicht van de gekende archeologische waarden	24
1.4.3.2	Historische context en bekende archeologische vindplaatsen	29
1.4.3.3	Archeologische indicatoren en cartografische bronnen	33
1.4.3.4	Huidige gebruik en verstoringen.....	38
1.5	Synthese	42
2	Bibliografie.....	44

FIGURENLIJST

Figuur 1: Projectgebied weergegeven op de GRB-basiskaart (Bron: Geopunt).....	8
Figuur 2: Projectgebied weergegeven op de topografische kaart van België (Bron: Geopunt). 8	
Figuur 3: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2020 (Bron: Geopunt).....	14
Figuur 4: Bestaande kelder weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2019 (Bron: Geopunt).....	15
Figuur 5: Huidige toestand van het terrein (bron: opdrachtgever).	16
Figuur 6: Geplande werken weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2019 (Bron: Geopunt).	17
Figuur 7: Projectgebied weergegeven op de Traditionele Landschappenkaart (Bron: Geopunt).	19
Figuur 8: Projectgebied weergegeven op het Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (Bron: Geopunt).	19
Figuur 9: Projectgebied weergegeven op het Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (Bron: Geopunt).	20
Figuur 10: Hoogteverloop, ZW-NO.	20
Figuur 11: Projectgebied weergegeven op de Tertiair Geologische Kaart (Bron: Geopunt). ..	21
Figuur 12: Projectgebied weergegeven op de Quartair Geologische Kaart (Bron: Geopunt). ..	22
Figuur 13: Projectgebied weergegeven op de Bodemkaart (Bron: Geopunt).....	23
Figuur 14: Projectgebied weergegeven op het DHMV met aanduiding van de CAI-polygonen binnen een straal van 2 km van het projectgebied (Bron: Geopunt).....	24
Figuur 15: Projectgebied weergegeven op de Deventerkaart, ca. 1560 (Bron:KBR).....	33
Figuur 16: Projectgebied weergegeven op het plan van Braun & Hogenberg, 1572	34
Figuur 17: Projectgebied weergegeven op het plan van Johannes Blaeu, 1649 (Bron: NGI Cartesius).	34
Figuur 18: Projectgebied weergegeven op de Ferrariskaart, 1771-1777 (Bron: Geopunt).....	35
Figuur 19: Projectgebied weergegeven op het plan van Goethals, 1796 (Bron: STAM Gent).	35
Figuur 20: Projectgebied bij benadering weergegeven op het plan van Saurel, 1841 (Universiteitsbibliotheek Gent).....	36
Figuur 21: Projectgebied weergegeven op de Vandermaelenkaart, 1846-1854 (Bron: Geopunt).	36

Figuur 22: Projectgebied weergegeven op de topografische kaart van het Ministerie van Openbare Werken en Wederopbouw, 1950-1970 (Bron: Geopunt).....	37
Figuur 23: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, kleinschalig, zomeropnamen, 1971 (Bron: Geopunt).....	38
Figuur 24: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, kleinschalig, zomeropnamen, 1979-1990 (Bron: Geopunt).....	39
Figuur 25: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2000-2003 (Bron: Geopunt).....	39
Figuur 26: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2008-2011 (Bron: Geopunt).....	40
Figuur 27: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2019 (Bron: Geopunt).....	40
Figuur 28: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2020 (Bron: Geopunt).....	41

TABELLENLIJST

Tabel 1: Administratieve gegevens: De administratieve gegevens identificeren de actoren die betrokken zijn bij het vooronderzoek en de locatie van het vooronderzoek.....	7
---	---

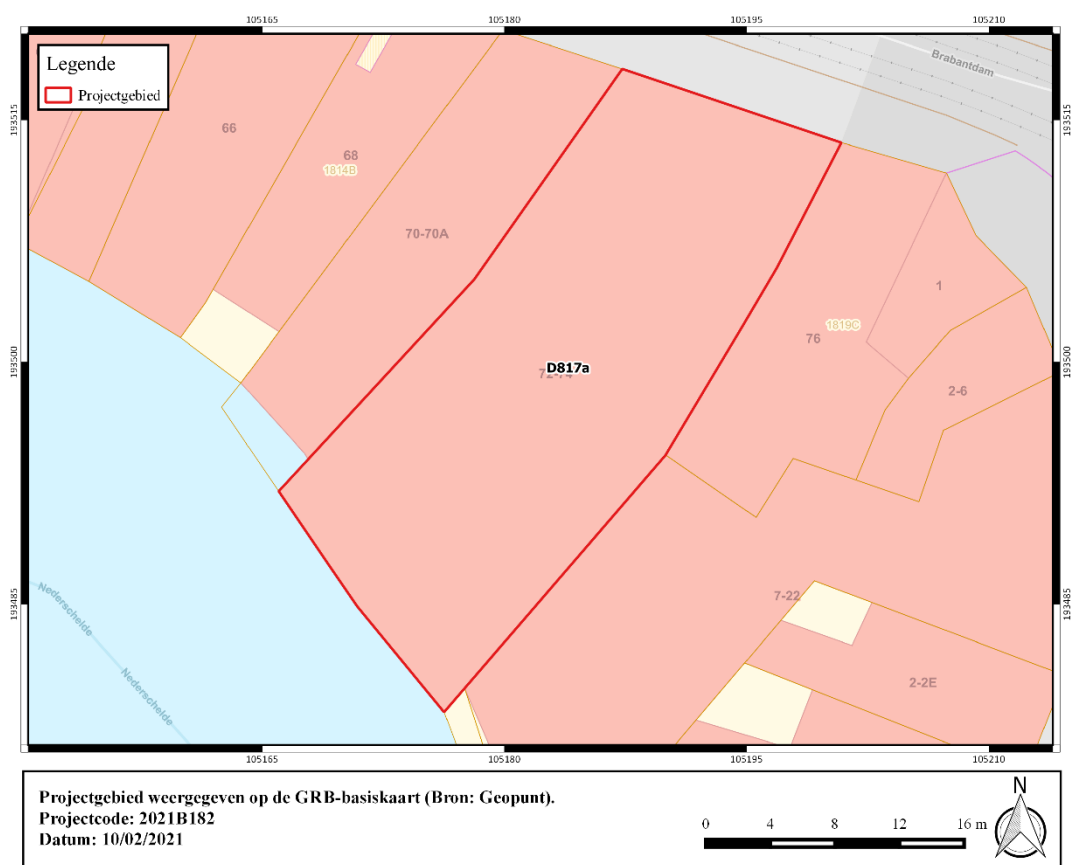
1 Resultaten van het bureauonderzoek

1.1 Administratieve gegevens

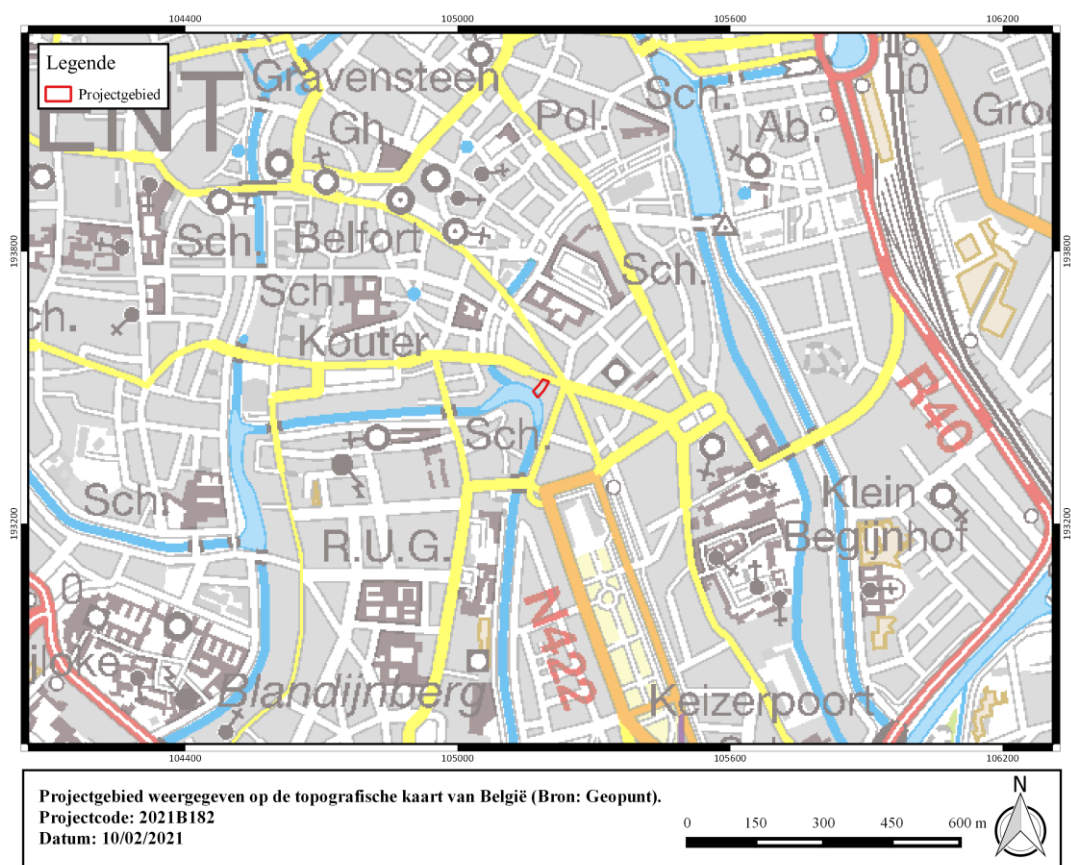
Tabel 1: Administratieve gegevens: De administratieve gegevens identificeren de actoren die betrokken zijn bij het vooronderzoek en de locatie van het vooronderzoek.

a) De locatie van het vooronderzoek met vermelding van:	Provincie	Oost-Vlaanderen
	Gemeente	Gent
	Deelgemeente	/
	Postcode	9000
	Adres	Brabantdam 72-74 9000 Gent
	Toponiem	Brabantdam 72-74
	Bounding box (Lambertcoördinaten)	X _{min} = 105150 Y _{min} = 193476 X _{max} = 105213 Y _{max} = 193520
b) Het kadasterperceel met vermelding van gemeente, afdeling, sectie, perceelsnummer of -nummers en kaartje	Figuur 1	
c) Een topografische kaart van het onderzochte gebied waarvan de schaal afgestemd is op de grootte van het projectgebied	Figuur 2	
d) Alle betrokken actoren en specialisten	Bart Bot (erkend archeoloog) Aaron Willaert (historicus)	
e) Personen buiten het project die geraadpleegd of betrokken werden voor algemene wetenschappelijke advisering	/	

Figuur 1: Projectgebied weergegeven op de GRB-basiskaart (Bron: Geopunt).

Figuur 2: Projectgebied weergegeven op de topografische kaart van België (Bron: Geopunt).

1.2 Onderzoeksopdracht

1.2.1 Doelstelling

Het archeologisch vooronderzoek betracht altijd eerst door raadpleging van gekende en ontsloten informatiebronnen tijdens een bureauonderzoek eventueel aanwezig archeologisch erfgoed binnen het onderzoeksgebied te inventariseren, waarderen en veiligstellen.

1.2.2 Onderzoeksvragen

Voor het bureauonderzoek zijn volgende onderzoeksvragen te formuleren:

- Hoe is de aardkundige opbouw van het onderzoeksgebied?
- Welke processen van bodemvorming zijn bekend?
- Welke geomorfologische processen zijn bekend?
- Welke aardkundige eenheden zijn archeologisch relevant en wat is hun diepteligging?
- Zijn er archeologische resten bekend binnen de grenzen van het plangebied?
- Welke is de aard en ouderdom van bekende archeologische resten?
- Welke is de conserveringsgraad en gaafheid van de bekende archeologische resten?
- Wat is de invloed van de toekomstige inrichting op eventueel aanwezige archeologische resten?

1.2.3 Juridische context

Het onderzoeksterrein situeert zich volgens het gewestplan in een zone bestemd als woongebied. Het plangebied is gelegen binnen de vastgestelde archeologische zone van de historische stadskern van Gent. Het onderzoeksterrein situeert zich noch binnen een archeologische site, noch binnen een zone waar geen archeologie te verwachten valt. Deze archeologienota wordt opgemaakt naar aanleiding van een geplande stedenbouwkundige vergunningsaanvraag waarbij de totale oppervlakte van de ingreep in de bodem 100 m² of meer beslaat en de totale oppervlakte van de kadastrale percelen waarop de aanvraag betrekking heeft 300 m² of meer bedraagt.

De oppervlakte van het plangebied in kwestie bedraagt 610 m², vandaar is men verplicht een bekrachtigde archeologienota toe te voegen aan de vergunningsaanvraag.

1.2.4 Randvoorwaarden

Voor het bureauonderzoek worden enkel toegankelijke en beschikbare bronnen gebruikt.

Een archeologisch vooronderzoek met ingreep in de bodem is momenteel economisch onwenselijk voorafgaand aan het aanvragen van de stedenbouwkundige vergunning. In functie van de timing van het dossier wenst de opdrachtgever eerst de vergunningsaanvraag in te dienen.

Daarom wordt geopteerd voor de uitzonderingsprocedure waarbij een nota wordt aangeleverd op basis van een bureauonderzoek. In dit bureauonderzoek wordt nagegaan of er op het projectgebied een uitgesteld vooronderzoek met ingreep in de bodem noodzakelijk is en of (gedeeltelijke) vrijgave mogelijk is.

1.2.5 Archeologische voorkennis van het terrein

Binnen de grenzen van projectgebied Gent Brabantdam 72 werd in het verleden geen archeologisch onderzoek uitgevoerd.

In de omgeving zijn wel enkele archeologische vindplaatsen gekend (cfr. infra).

1.3 Werkwijze en strategie

1.3.1 Methode

In de praktijk resulteert het bureauonderzoek in een inschatting van het archeologisch potentieel van een onderzoeksgebied. Het archeologisch potentieel drukt een verwachting uit ten aanzien van voorkomen, aard, gaafheid en conservering van de archeologische resten in de ondergrond van de planlocatie. Het archeologisch potentieel is gebaseerd op vier variabelen: fysisch-geografische situatie, bekende archeologische vindplaatsen, archeologische indicatoren en de verstoringshistoriek.

Pas na de vaststelling van het archeologisch potentieel kunnen onderbouwde inschattingen worden gemaakt over de planeffecten op eventueel archeologisch erfgoed.

1.3.2 Fysisch geografische situatie

Geologische, geomorfologische en bodemkundige data informeren over de genese van het landschap in het plangebied, de bodemopbouw en de ligging en de stratigrafische positie van sedimenten waarin archeologische fenomenen kunnen voorkomen. Een aantal (prehistorische) vindplaatstypen kunnen bovendien uitgesproken gekoppeld worden aan specifiek aanwijsbare landschapsvormen.

De aardkundige data laten ook toe om een verwachting te formuleren ten aanzien van de verschijningsvorm, d.i. de conserveringsgraad en gaafheid van het archeologische erfgoed.

Volgende informatiebronnen werden geconsulteerd t.b.v. een eerste aardkundige analyse:

- Tertiair en Quartair geologische kaart van Vlaanderen
- Toelichting bij de Quartair geologische kaart van Vlaanderen
- Bodemkaart van Vlaanderen
- Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen
- Hydrografische kaart van Vlaanderen

1.3.3 Historische context en bekende archeologie vindplaatsen

Beschikbare historische en toponymische kennis over woonplaatsen (buurtschap, gehucht, dorp, stad) in en nabij het onderzoeksgebied kan een zinvol kader bieden om de betekenis van bekende archeologische vindplaatsen te evalueren.

Om een overzicht te krijgen van de bekende archeologische vindplaatsen binnen het onderzoeksgebied werd de Centrale Archeologische Inventaris van Agentschap Onroerend Erfgoed geraadpleegd en is lokaal geïnformeerd naar recent onderzoek. De recente onderzoeken die voortvloeiden uit archeologienota's zijn geraadpleegd via loket.onroerend.erfgoed.be.

1.3.4 Archeologische indicatoren

Archeologische indicatoren omvatten diverse datacategorieën zoals resultaten van non-intrusieve archeologische prospectietechnieken (bijvoorbeeld vondstmeldingen van metaaldetectie), toevallige vondsten bij niet-archeologische graafwerken, maar vooral ook historisch-cartografische bronnen, iconografische data en fotocollecties. Ze vormen fysiek aanwijsbare fenomenen die een aanwijzing kunnen zijn voor de aanwezigheid, ter plaatse of in de nabijheid, van archeologische sites.

Archeologische indicatoren zijn gezocht in de Centrale Archeologische Inventaris van het Agentschap Onroerend Erfgoed en in ontsloten cartografische bronnen die zowel via Geopunt als via het Nationaal Geografisch Instituut (Cartesius) ter beschikking worden gesteld. Bijkomende cartografische bronnen zijn waar relevant bekomen via verder archiefonderzoek.

1.3.5 Verstoringshistoriek

De verstoringsgraad van het onderzoeksgebied bepaalt in belangrijke mate de te verwachten gaafheid en bewaringsgraad van eventueel aanwezig archeologische bodemarchief. Om een correcte inschatting van de verstoring van de bodem te kunnen maken kunnen allerhande bronnen van pas komen. Zo kan mondelinge informatie van vroegere gebruikers of bewoners, beschikbare plannen van (verdwenen) constructies, verslagen van bodemonderzoeken en saneringen of informatie over delfstoffenwinning relevante informatie bieden.

Aanvullende informatie over recent historisch landgebruik is afkomstig van geraadpleegde luchtopnames vanaf 1971, ter beschikking gesteld via Geopunt.

1.4 Assessmentrapport

Het assessmentrapport omvat alle relevante gegevens die over het projectgebied verzameld kunnen worden uit toegankelijke literatuur en kaartmateriaal, die bijdragen tot het gefundeerd inschatten van het archeologisch potentieel van het plangebied. Om dit laatste te bereiken worden de verzamelde gegevens met elkaar vergeleken, geconfronteerd en samengelegd. Dit rapport heeft als doel het plangebied binnen zijn archeologisch en landschappelijk kader te plaatsen, rekening houdend met de geplande bodemingrepen. De studie maakt gebruik van verschillende datasets, waarbij het uitgangspunt steeds het ontwerpplan van de toekomstige bodemingrepen is. Dit ontwerpplan wordt telkens geprojecteerd op de geologische, bodemkundige en historische kaarten. Alle kaartmateriaal werd vervaardigd met behulp van QGIS, een geografisch informatiesysteem.

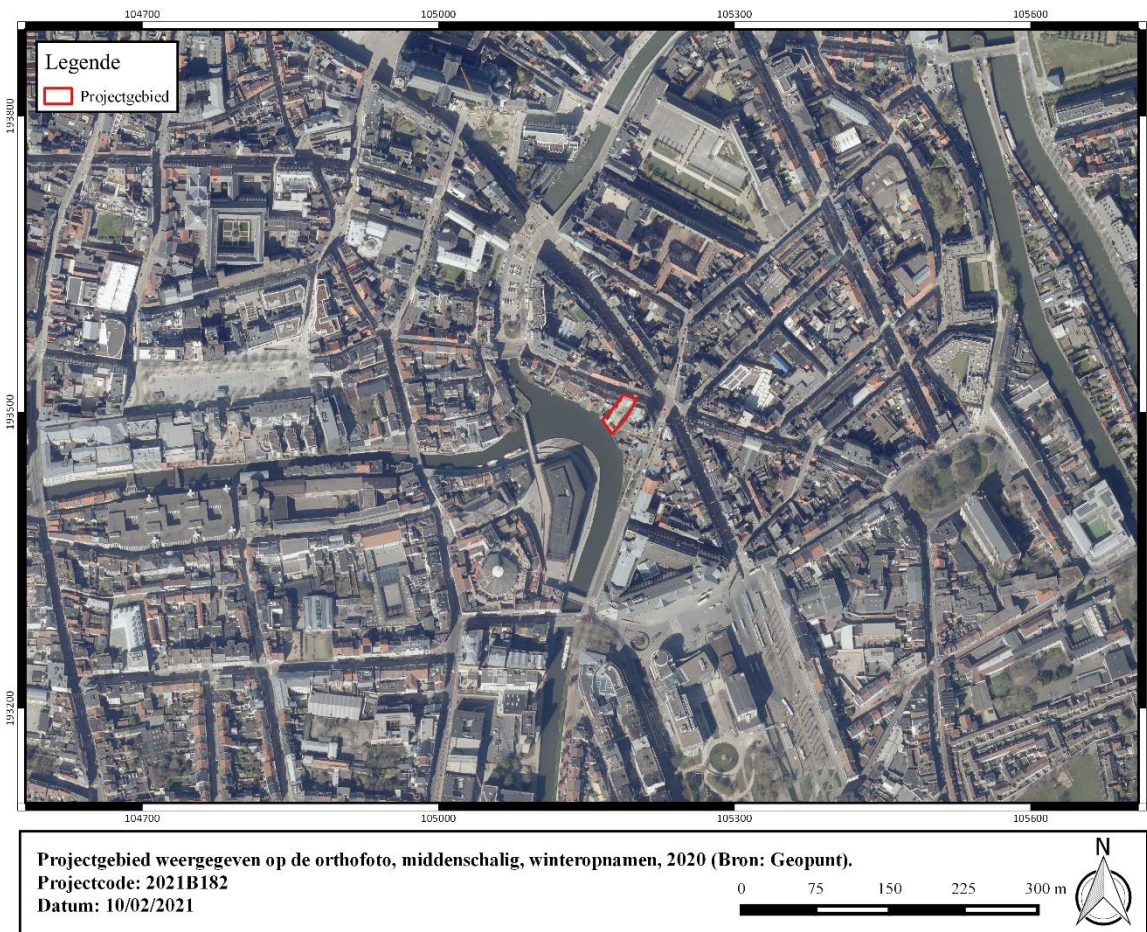
Op basis van deze assessment van het projectgebied kan een gegronde argumentatie opgesteld worden over de noodzaak en het nut van al dan niet verder te nemen archeologische maatregelen, die uiteengezet worden in deel 2: het programma van maatregelen.

1.4.1 Introductie tot het projectgebied

1.4.1.1 Ruimtelijke situering

Het plangebied is gelegen in Gent, in de provincie Oost-Vlaanderen. Gent is gesitueerd op beide oevers van de Leie en de Schelde en hun samenvloeiing. Het plangebied zelf grenst ten noorden aan Brabantdam, de zuidzijde grenst aan de Nederschelde. De stadskern van Gent (Korenmarkt) situeert zich amper ca. 500 meter ten noordwesten.

Figuur 3: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2020 (Bron: Geopunt).

1.4.1.2 Geplande werken

1.4.1.2.1 Bestaande toestand

De totale oppervlakte van het plangebied bedraagt ca. 610 m². Tot recent was het plangebied volledig bebouwd en in gebruik als handelsruimte. Dit gebouw is recent gesloopt. De beschermde gevel uit het vierde kwart van de 18^e eeuw werd behouden. Het oorspronkelijk gebouw had een kelder van ca. 260 m². Deze kelder is na de sloopwerken opgevuld. Op de foto's van de huidige toestand van het terrein is te zien dat het plangebied thans vol puin ligt ten gevolge van de sloopwerken. Het terrein is na de sloop niet genivelleerd of geëgaliseerd.

Figuur 4: Bestaande kelder weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2019 (Bron: Geopunt).

Figuur 5: Huidige toestand van het terrein (bron: opdrachtgever).

1.4.1.2.2 Ontworpen toestand

Deze archeologienota wordt opgemaakt in het kader van een vergunningsaanvraag voor de realisatie van 8 appartementen en een commerciële ruimte.

De nieuwbouw zal quasi het volledige terrein innemen en wordt gefundeerd door middel van sleuffunderingen tot vorstvrije diepte (ca. 100 cm-mv) en een vloerplaat (ca. 50 cm-mv).

Op het ondergronds niveau wordt een kleine kelder voorzien die plaats zal bieden aan een tellerlokaal. Deze kelder heeft een oppervlakte van ca. 44 m² en situeert zich integraal ter hoogte van een bestaande, recent opgevulde kelder. In functie van de geplande werken wordt tevens nieuwe riolering voorzien die zal aansluiten op nieuwe putten. De putten (gecombineerde oppervlakte ca. 16,5 m²) worden aangelegd tot een diepte van ca. 2 m-mv, voor de riolering wordt een sleuf uitgegraven met een breedte van 50 cm en een diepte van 80 cm.

Figuur 6: Geplande werken weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2019 (Bron: Geopunt).

1.4.2 Fysisch geografische en geologische situatie

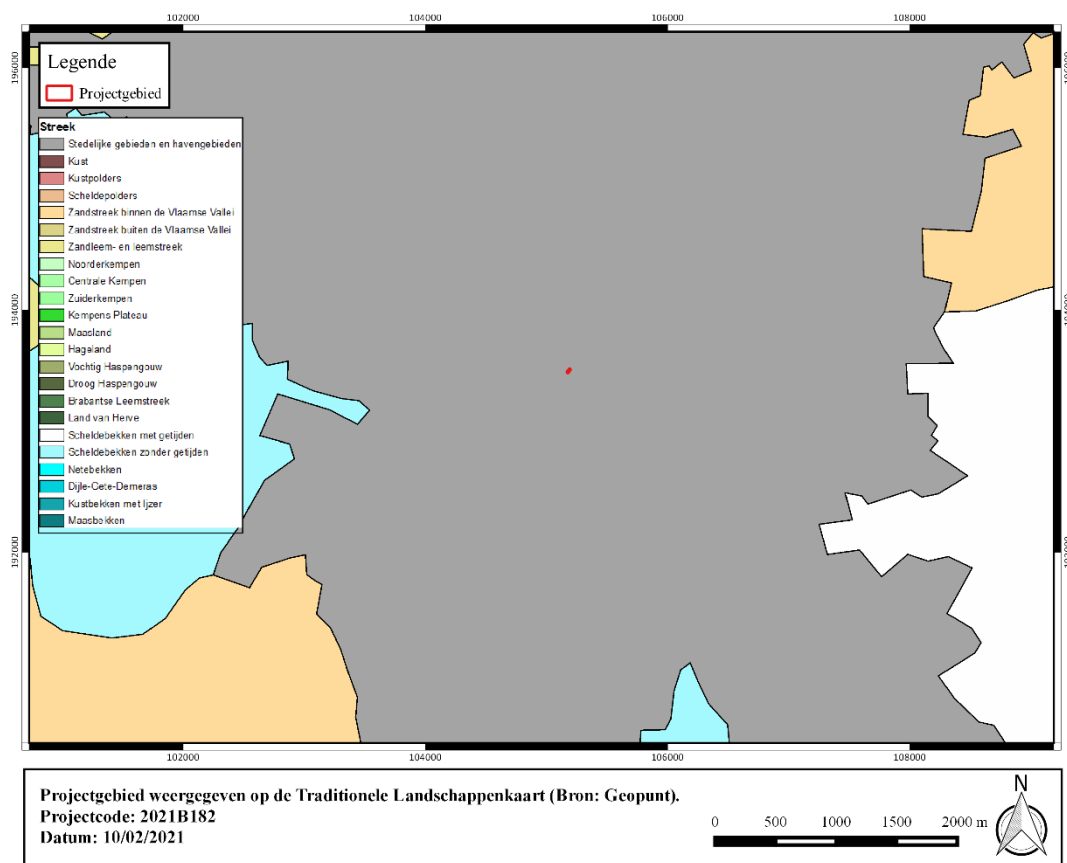
1.4.2.1 Landschappelijke situering

Landschappelijk is het plangebied gelegen binnen stedelijke gebieden en havengebieden.

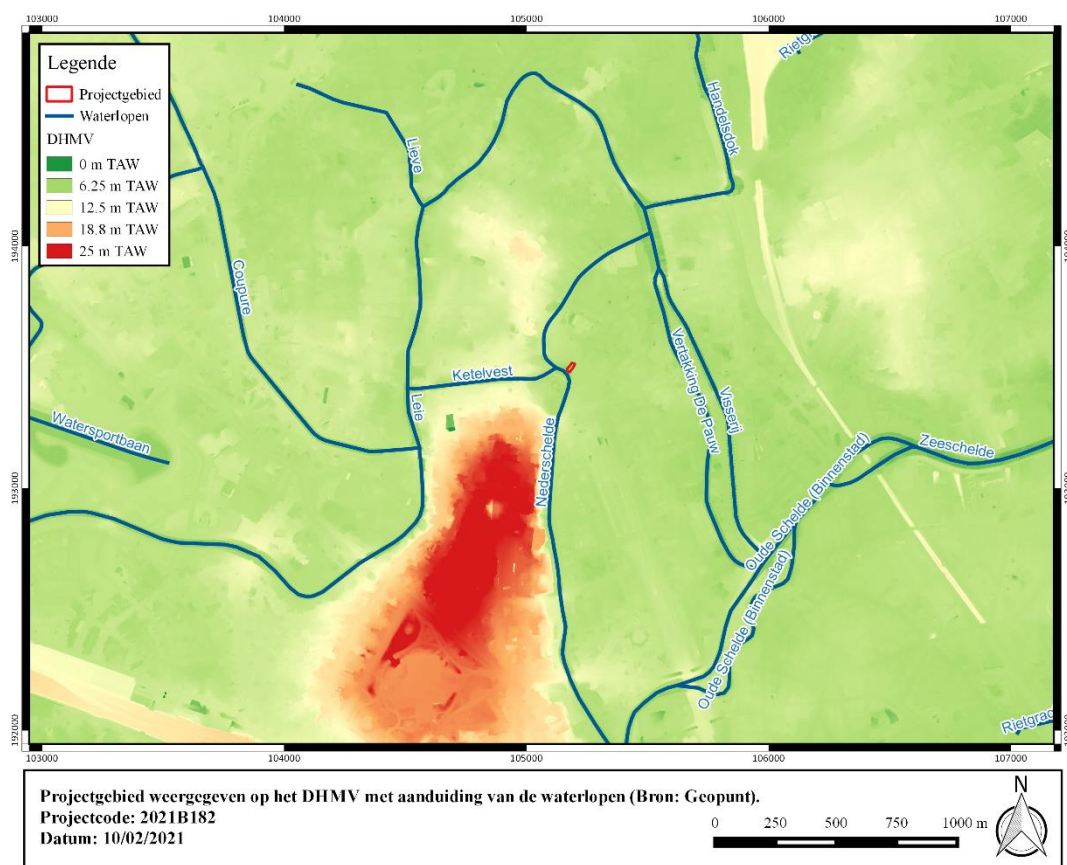
Fysisch-geografisch is Gent gelegen in de Vlaamse Vallei aan de samenvloeiing van de Schelde en de Leie. De Vlaamse Vallei is een lage zandige vlakte met een gemiddelde topografische ligging die lager is dan +10 m TAW. Deze zone helt licht af in noordelijke richting. De Vlaamse Vallei, alsook haar vertakkingen, vormen een complex van deels bedolven pleistocene thalwegen die in opeenvolgende fasen tot diep in het substraat ingesneden werden en tussendoor met oud - quartair - , Eemiaan – en Weichseliaanafzettingen opgevuld werden. Het huidig oppervlak valt samen met het topvlak van de laatste fluvioperiglaciale Weichseliaanafzettingen. Op het einde van het Weichseliaan en doorheen het Holoceen werd dit oppervlak ingesneden door de rivieren en tot laagterras in reliëf gesteld. In de Vlaamse Vallei komt op het laagterras een microreliëf voor, dat vooral bij de afzetting van de eolische dekzanden en boreale stuifzanden (duinen) gevormd is, maar ook elementen omvat die van de verwilderde fluvioperiglaciale pre - holocene dalbodem overgeërfd zijn (donken). Deze morfologische eenheden kunnen verschillende meters boven het reliëf uitsteken.

Het plangebied situeert zich ten noorden van de getuigenheuvel *de Blandijnberg* die een maximale hoogte bereikt van ca. 29 m TAW. Het plangebied situeert zich op de rand van de holocene vallei van de Nederschelde. Het terrein loopt op het hoogtemodel sterk af naar het zuidwesten, richting het alluvium van de Nederschelde. Het hoogteverloop geeft een hoogteligging weer van 6.4 – 7.8 m TAW. Op basis van de foto's van de huidige toestand van het terrein en de opmetingen van de landmeter kan echter geconcludeerd worden dat het plangebied op heden een vlak verloop kent op het hoogtepeil van de Brabantdam. Vermoedelijk is het zuidelijk terreindeel in het verleden opgehoogd om het terrein geschikt te maken voor bewoning en is een kaai aangelegd tussen het plangebied en de Nederschelde.

Gelet op de bebouwde toestand gedurende de voorbije eeuwen, alsook de ligging nabij de tweede stadsomwalling van Gent, is de oorspronkelijke hoogteligging en de ligging van het plangebied ten opzichte van de Nederschelde moeilijk te bepalen.

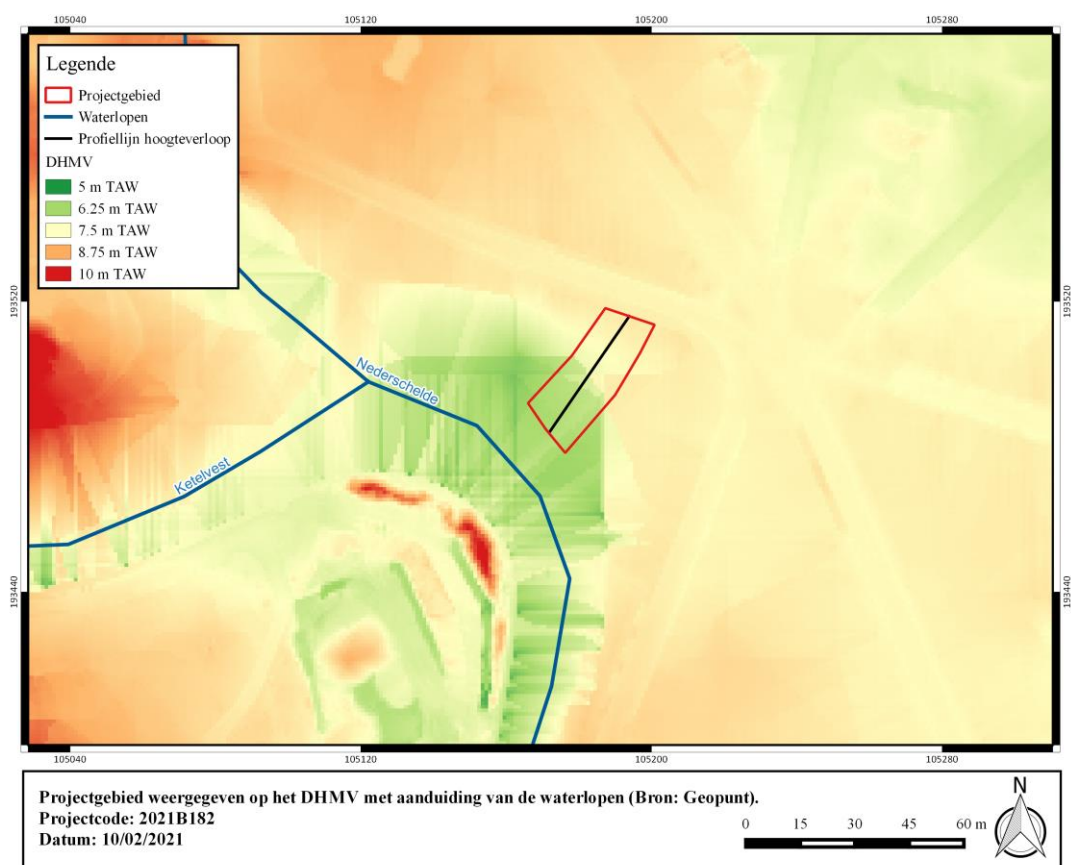

Figuur 7: Projectgebied weergegeven op de Traditionele Landschappenkaart (Bron: Geopunt).

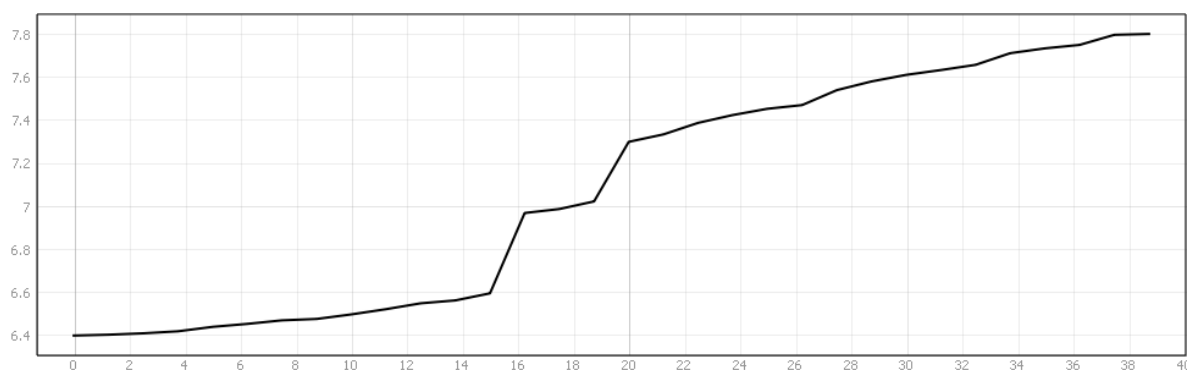

Figuur 8: Projectgebied weergegeven op het Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (Bron: Geopunt).

Figuur 9: Projectgebied weergegeven op het Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (Bron: Geopunt).

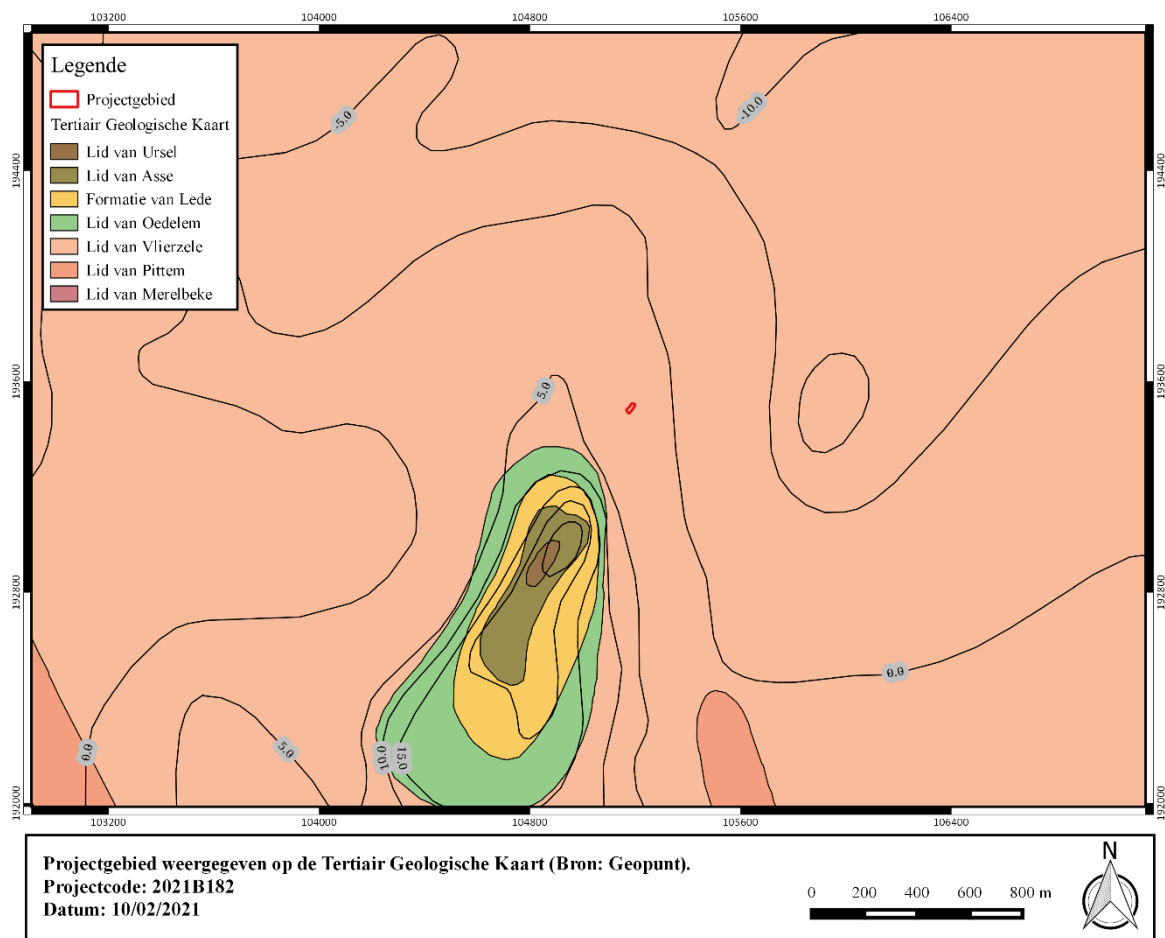

Figuur 10: Hoogteverloop, ZW-NO.

1.4.2.2 Tertiaire lithostratigrafie

Het projectgebied bevindt zich in het **Lid van Vlierzele (Formatie van Gentbrugge)**. De Formatie van Gentbrugge bestaat uit een afwisseling van kleiige siltige en zandige mariene sedimenten met enkele macrofossielen. Het is onderverdeeld in drie leden; van oud naar jong: het Lid van Merelbeke, het Lid van Pittem en het Lid van Vlierzele.

Het Lid van Vlierzele is een groen tot grijsgroen fijn zand dat een duidelijke horizontale of kruisgewijze gelaagdheid vertoont aan de top. Soms is het ook homogeen met veel tubulaties door bioturbatie. Deze zanden werden afgezet in een epicontinentale zee. Naar onder toe gaat het meestal over in een homogeen kleiig zeer fijn zand met kleilenzen. Bovenaan kunnen ook gedifferentieerde kleilagen voorkomen met humeuze intercalaties. De afzetting bevat slechts weinig macrofossielen. Harde zandsteenbanken komen regelmatig voor en werden vroeger plaatselijk aangewend als bouwsteen.

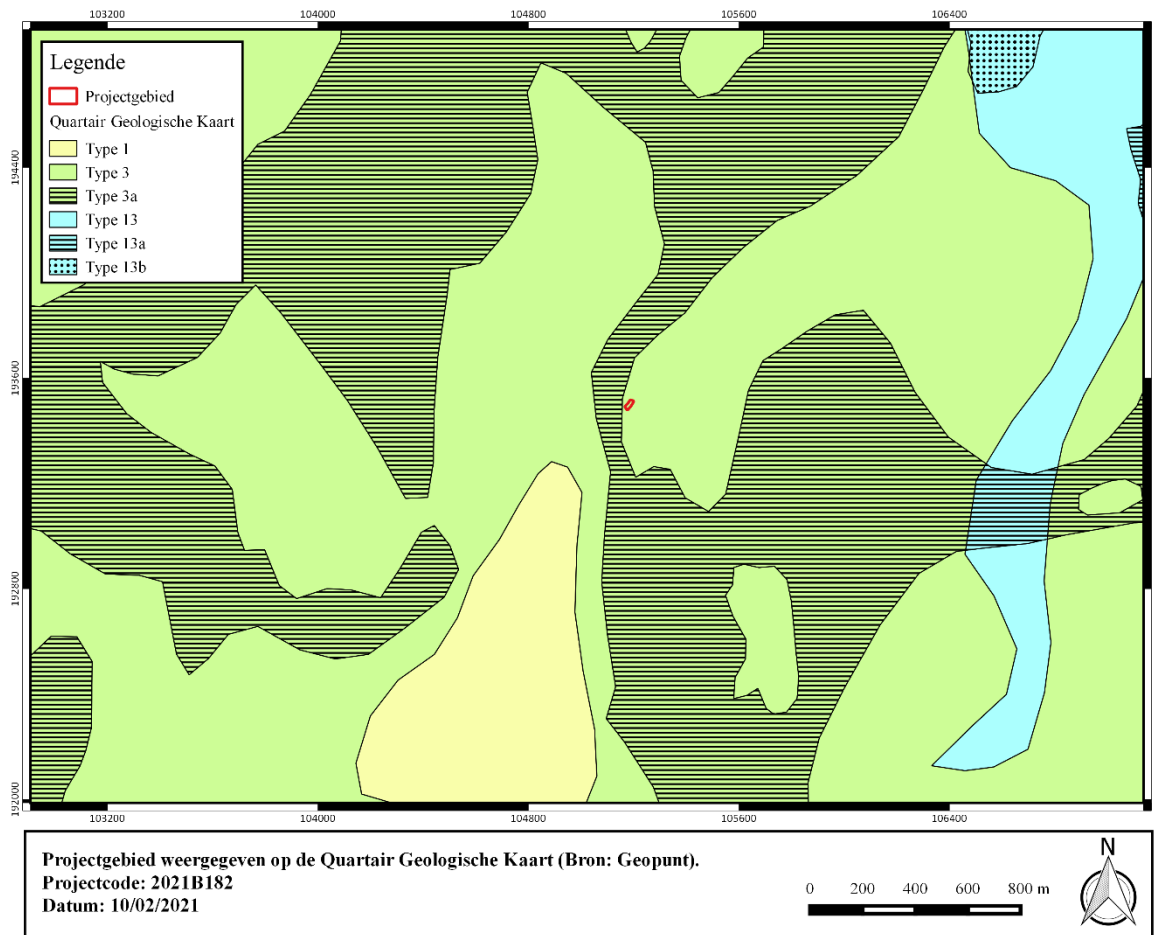

Figuur 11: Projectgebied weergegeven op de Tertiair Geologische Kaart (Bron: Geopunt).

1.4.2.3 Quartaire lithostratigrafie

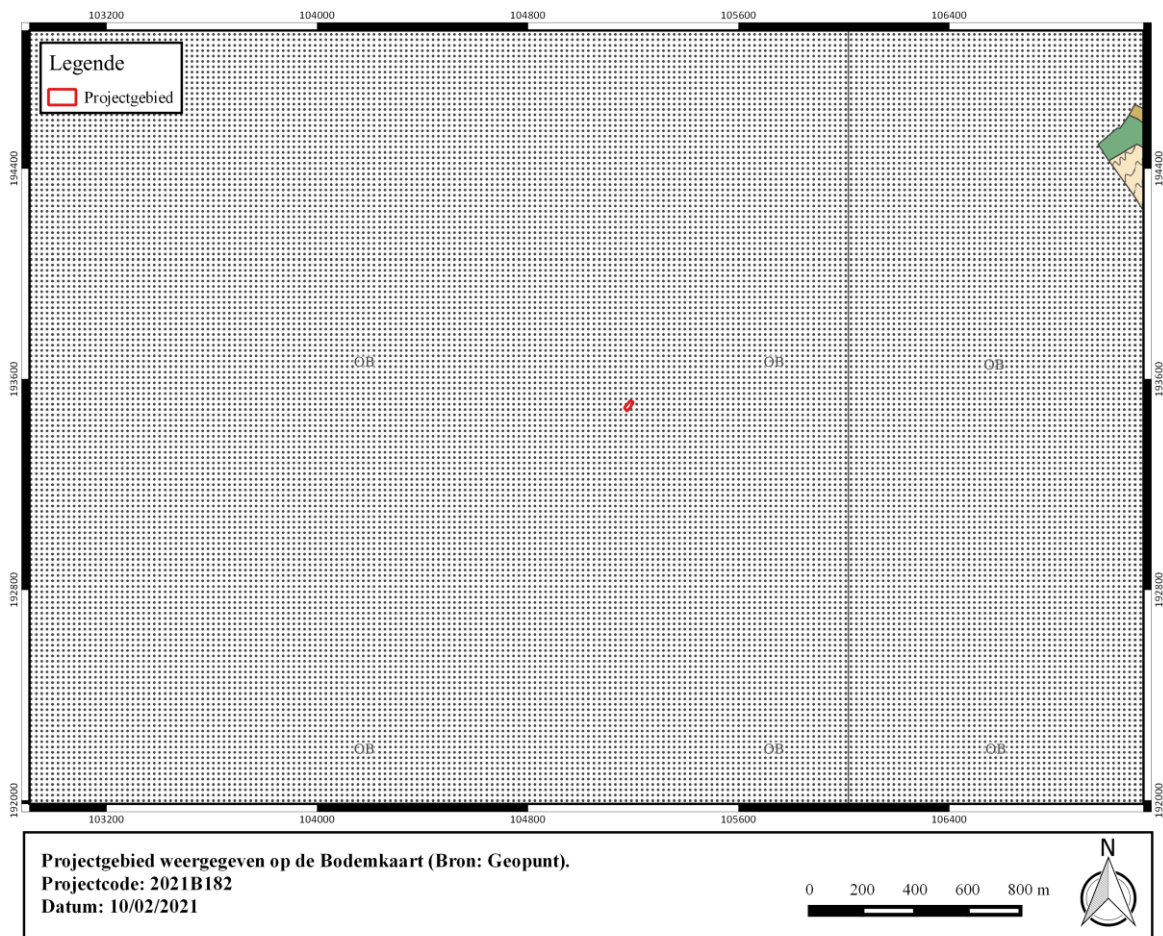
Het projectgebied is gelegen in het **Quartair Type 3**. Dit type bestaat uit een basis van fluviatiele afzettingen van het Weichseliaan gevolgd door een eolische afzetting van het Weichseliaan tot mogelijk Vroeg-Holoceen (zandleem tot leem). Deze afzetting kan eventuele hellingsafzettingen bevatten van het Quartair.

Figuur 12: Projectgebied weergegeven op de Quartair Geologische Kaart (Bron: Geopunt).

1.4.2.4 Bodenvormingsprocessen

Het bodemtype **OB** is een kunstmatig bodemtype waarbij de natuurlijke bodem sterk verstoord kan zijn door de aanwezige verharding of bebouwing. Hierdoor is het niet altijd mogelijk de natuurlijke bodem te herkennen.

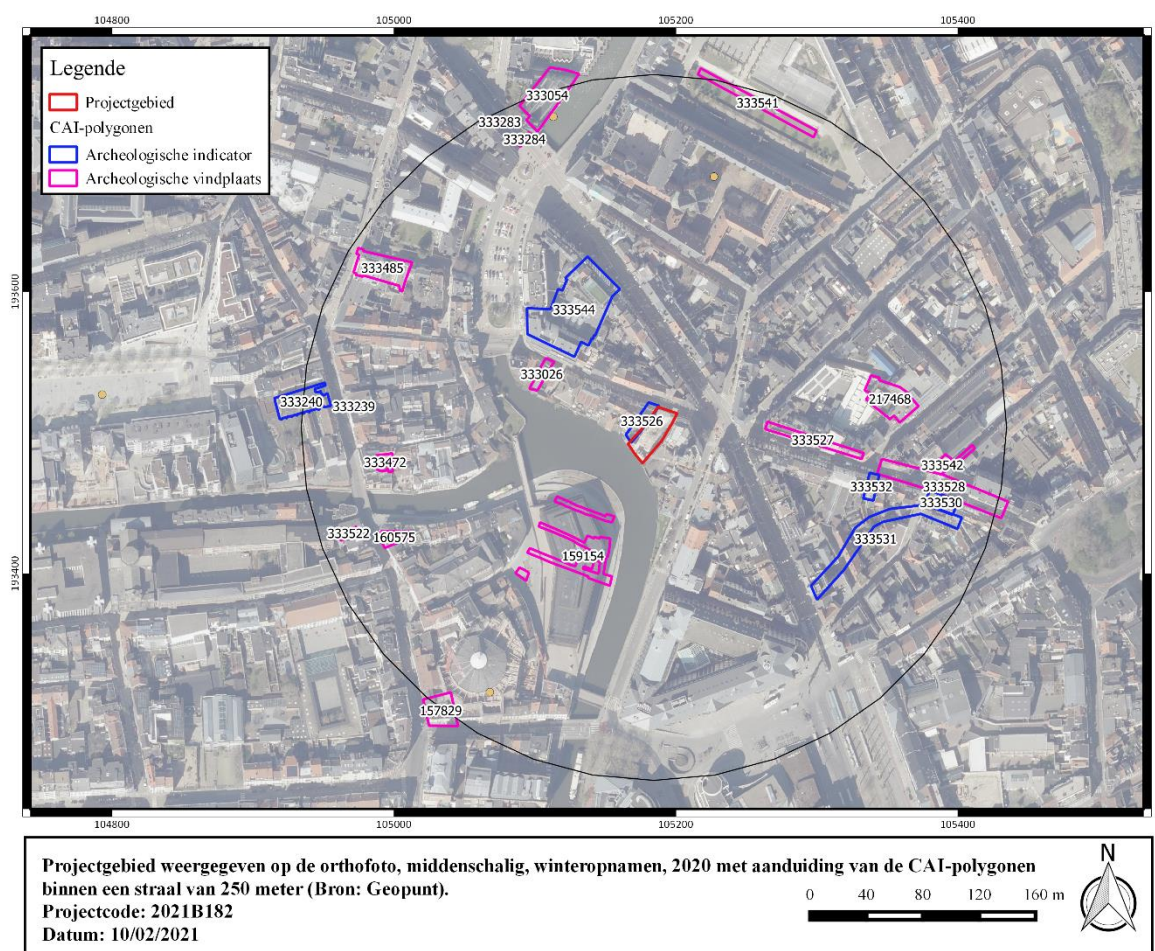

Figuur 13: Projectgebied weergegeven op de Bodemkaart (Bron: Geopunt).

1.4.3 Historische en archeologische voorkennis

1.4.3.1 Overzicht van de gekende archeologische waarden

In de omgeving van het plangebied zijn een ruim aantal vindplaatsen gekend. Archeologisch onderzoek wijst op bewoning gedurende de middeleeuwen, wat niet verwonderlijk is rekening houdende met de ligging binnen de historische stadskern van Gent. Precies ten westen van het plangebied maakt de CAI melding van bakstenen structuren uit de middeleeuwen. Bij een opgraving aan de overzijde van de Brabandam kwamen restanten van ovenstructuren die mogelijk met artisanale activiteiten in verband te brengen zijn aan het licht. Omwille van de nabijheid van water is er ook binnen de projectgrenzen een verhoogde verwachting voor het aantreffen van sporen van artisanale activiteiten waarvoor de toevoer van water belangrijk was.

Figuur 14: Projectgebied weergegeven op het DHMV met aanduiding van de CAI-polygonen binnen een straal van 2 km van het projectgebied (Bron: Geopunt).

I. Archeologische vindplaatsen

151587	Opgraving (2001) 16^e eeuw: bakstenen muurresten die getuigen van het klooster der kapucijnen die zich in 1589 in Gent vestigden Bron: Steurbaut P. & Vermeiren G. 2007, Sint-Kristoffelstraat, in: Archeologisch onderzoek in Gent 1999-2006. Stadsarcheologie. Bodem en monument in Gent, reeks 2, nr. 1, pp. 153-154
157829	Controle van werken Late middeleeuwen: woonhuis Bron: Laleman M.C. e.a. 1985, Vondstmeldingen. Sint-Pietersnieuwstraat, in: Stadsarcheologie. Bodem en monument in Gent, jg. 9 afl. 3 pp. 42-43
159154	Mechanische prospectie (2011) Late middeleeuwen: kaaimuur en oeverbeschoeiing - 5 leerlooierskuipen - restanten van ovenstructuren die mogelijk met artisanale activiteiten in verband te brengen zijn 19^e eeuw: fabrieksrestanten Bron: Boncquet T. & De Gryse J. 2012, Archeologisch vooronderzoek Waalse Krook (Gent), Ruben Willaert bvba Rapport 4.
160575	Controle van werken 17^e eeuw: woonhuis Bron: Berkers M. e.a. 2012, Archeologisch onderzoek in Gent in 2011 (Oost-Vlaanderen), in: Archaeologia Mediaevalis 35, p. 13-18
217468	Opgraving (2016) Late middeleeuwen: afvalkuil en deel van gracht – 14^e eeuwse zegelstempel Bron: Swaelens C., Vanoverbeke R. 2017: Archeologische opgraving Gent, Abeelstraat 11, BAAC Vlaanderen Rapport 566, Bassevelde.
333026	Controle van werken/muurarcheologie Onbepaald: Dikke houten dwarsbalk, een met pen-en-gat-techniek erin vastgehecht steunbalkje. Bron: Bogaert C., Lanclus K. & Verbeeck M. met medewerking van Linters A. 1979: Inventaris van het cultuurbezit in België, Architectuur, Stad Gent, Bouwen door de eeuwen heen in Vlaanderen 4NB N-O, Brussel - Gent.
333054	Controle van werken

	Volle middeleeuwen: Muurresten in Doornikse kalksteen, zowel ondergronds als bovengronds: twee delen: torenstructuur (Z) en zaal (N); kelderverdieping drie rijen van vijf zuilen (vier beuken), kruisribgewelf Bron: Laleman M-C & P. Raveschot, Inleiding tot de studie van de woonhuizen in Gent periode 1100-1300. De kelders, in: Verhandelingen van de Koninklijke Academie voor Wetenschappen, Letteren en Schone Kunsten van België, Klasse der Schone Kunsten, 53, 1991, nr. 54, plannen I-XI en figuren 1-151.
333283	Opgraving Late middeleeuwen: sporen van kelder Bron: Laleman M-C & E. Raemaekers, Vondstmeldingen, 4. Limburgstraat, in: Stadsarcheologie Gent, 1998, jg. 22, nr. 1, pp 35-37.
333284	Opgraving Late middeleeuwen: delen van woning Bron: Laleman M-C & E. Raemaekers, Vondstmeldingen, 4. Limburgstraat, in: Stadsarcheologie Gent, 1998, jg. 22, nr. 1, pp.10-11
333472	Controle van werken Middeleeuwen: donkere bruine laag met scherf
333485	Controle van werken Middeleeuwen: resten Doornikse kalksteen
333522	Controle van werken Middeleeuwen: bouwmetaal
333527	Opgraving Onbepaald: Resten in baksteen; resten van oude bebouwing langs de brabantdam, gesloopt voor de verbreding van de straat Bron: De Praetere D, Vondstmeldingen, 1. Brabantdam, in: Stadsarcheologie Gent, 1986, jg. 10, nr. 3, p. 37.
333528	Opgraving Onbepaald: Resten in Doornikse kalksteen Bron: De Praetere D, Vondstmeldingen, 1. Brabantdam, in: Stadsarcheologie Gent, 1986, jg. 10, nr. 3, p. 37.
333541	Opgraving Late middeleeuwen: sporen van 15^e-eeuwse bewoning

	16 ^e eeuw: resten in baksteen Bron: Acke B. 2007, Seminariestraat, in: Archeologisch onderzoek in Gent 1999-2006. Stadsarcheologie. Bodem en monument in Gent, reeks 2, nr. 1, pp. 104-115
333542	Controle van werken Late middeleeuwen: Resten in baksteen van de Sint-Katerinakapel

II. Archeologische indicatoren

Historisch-cartografische en iconografische data

333240	Indicator cartografie Late middeleeuwen: kapel
333526	Indicator cartografie Onbepaald: woonhuis
333530	Indicator cartografie 16 ^e eeuw: pottenbakkerij
333531	Indicator cartografie Oude arm van de Schelde

Toevalsvondst

333239	Toevalsvondst Volle middeleeuwen: restanten bewoning
--------	---

Veldprospecties

333532	Veldprospectie 16 ^e eeuw: Constructie in baksteen, rechthoekig grondplan; halfondergrondse kelder, verdeeld in twee traveeën door ronde zuil met vierkant kapiteel, overwelling in vier bakstenen graatgewelven
--------	---

Onbepaald

333544	Onbepaald Middeleeuwen: Zwarte organische laag met ceramisch vondstenmateriaal (grijs-reducerend, hoogversierd-oxiderend en steengoed)
--------	--

1.4.3.2 Historische context en bekende archeologische vindplaatsen

Het ontstaan van de stad Gent is een complex historisch gegeven, waarover tot op heden geen unanimititeit is. Nieuwe archeologische vondsten – zoals bv. aan de Sint-Baafs-Kathedraal – werpen steeds een nieuw licht op de zaak, waardoor de gangbare theorieën constant moeten worden bijgestuurd of gedeeltelijk aangepast. Lang heeft men gedacht dat Gent in de 7^e eeuw tot ontwikkeling was gekomen, toen door de Heilige Amandus de twee abdijen werden gesticht die Gent zo typeren: Sint-Baafs en Sint-Pieters. Via archeologisch onderzoek echter werd het bestaan van een belangrijke Gallo-Romeinse vicus aangetoond die minstens 3 eeuwen (ca. 50 – 350) ononderbroken bewoond werd. Deze vicus wordt op heden als volgt afgebakend: Het Roosbroek en het Beelbroek ten noorden, een moerassige bocht van de Schelde ten oosten, de Schelde ten zuiden en de Hiernisse ten zuidwesten. Van belang is dat deze vicus zich verder uitstreckte in westelijke richting, langs de huidige Dendermondse steenweg op een hogere zandrug die doorliep tot de samenvloeiing van de Leie en de Schelde. Het is op deze plaats waar enkele eeuwen later de Sint-Baafsabdij zou verrijzen. De naam van de vicus was ‘Ganda’, een Keltisch toponiem dat samenvloeiing betekent. Mogelijk werd binnen de vicus een castellum opgericht.

In de 7^e eeuw stichtte Amandus op deze strategisch gunstige plaats aan de samenvloeiing van beide rivieren de Sint-Baafsabdij. Kort na 650 volgde dan de stichting van een tweede klooster, *Blandinium*, op de top van de Blandinusberg, precies ten westen van het projectgebied. Mogelijk was er in de 7^e eeuw reeds een agrarische nederzetting gevestigd op de hoger gelegen Zandberg, aan de linkerzijde van de Schelde. In het tweede kwart van de 9^e eeuw was deze nederzetting, die de naam Gandavum droeg, uitgegroeid tot een portus met handelskarakter. Bij het recent archeologisch onderzoek zijn aan de Sint-Baafskathedraal Romeinse sporen aan het licht gekomen, wat er op wijst dat de Romeinse bewoning zich vermoedelijk verder uitstreckte dan oorspronkelijk verwacht. Mogelijk is ook deze nederzetting aan de Hoog gegroeid vanuit een Romeinse of zelfs pre-Romeinse voorganger.

De Noormanneninvallen betekende een breuk in de verdere ontwikkeling van de bewoonde kernen. Allicht werden de twee kloosters én de portus volledig vernield door de invasies van 879-883. Wanneer de Noormannen verweerd waren, werd op het eind van de 9e eeuw of begin 10e eeuw een grafelijk castrum opgericht op de plaats waar zich op heden het Gravensteen bevindt. Deze versterking was gelegen in het zuidwestelijk deel van een langwerpige eiland van 5ha52a groot, omgeven door de Leie in het zuiden, de Lieve ten westen, de Leertouwersgracht ten noordwesten en de Schipsgracht ten noordoosten. Het eiland had een tweeledige structuur. Het eerste gedeelte bevatte een aantal castrale gebouwen, het tweede gedeelte bevatte een oude bevolkingsnederzetting, een typische burgus. Via geschreven bronnen uit de 10^e eeuw weet men dat hier leerbewerkers gevestigd waren. Deze burgus, die nu als Oudburg gekarakteriseerd werd, kende een vrij snelle ontwikkeling. Het castrum zal – zeker na de beangstigende periode van de Noormanneninvallen – als baken van veiligheid aanzien geweest zijn. Deze portus begon zich verder uit te spreiden rond de huidige Groentenmarkt en langs beide oevers van de Leie aan de Gras- en Koornlei. Gelijktijdig kwam ook de oudere portus op de Zandberg opnieuw tot leven. In 941 werd ten behoeve van deze portusbewoners een bidplaats opgericht, de Sint-Janskerk, op de plaats van de latere Sint-Baafskathedraal.

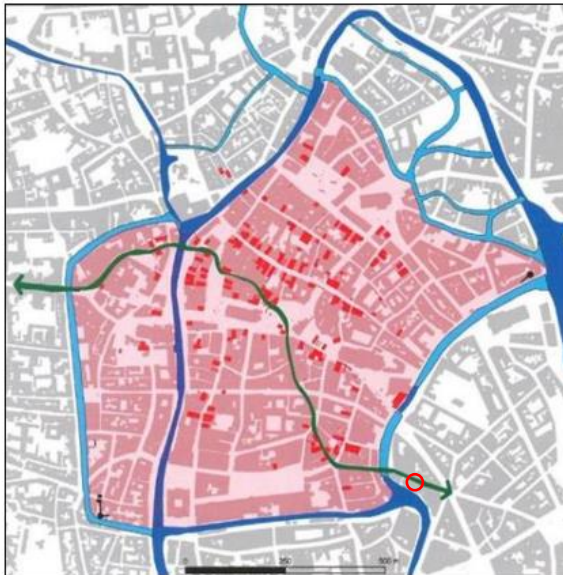
Beide bevolkingskernen groeiden in de loop van de 10^e eeuw naar elkaar toe langs een rechte verbindingsas, de Hoogpoort. Nog in de 10^e eeuw werd de heropbouw van beide abdijen met de steun van de graven van Vlaanderen aangevat. Rond deze abdijen zullen zich nadien dorpen vormen, die oorspronkelijk geen deel uitmaakten van de stedelijke portus. Deze laatste breidden zich snel uit in verschillende richtingen. Dit wordt onder meer aangetoond door de nieuwe markten en kerken die in de 11^e eeuw opgericht werden. De Vrijdagsmarkt en de Sint-

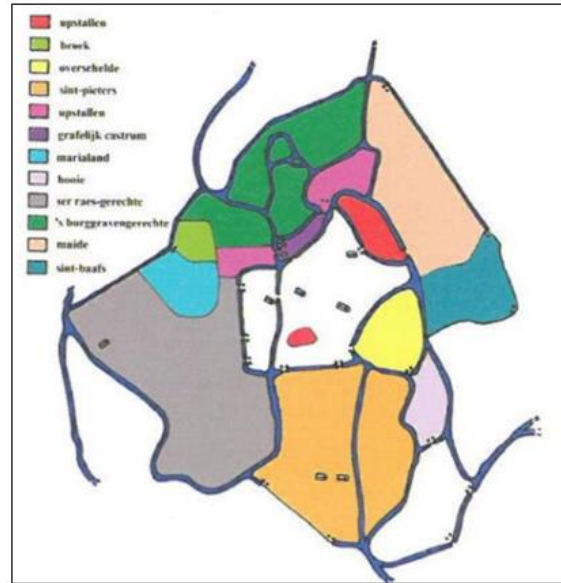
Jacobskerk ten noordoosten van het castrum, de Koornaard en de Sint-Niklaaskerk op de rechteroever van de Leie, de Sint-Michielskerk op de linkeroever van deze rivier.

De Gentse portus bevatte enkele belangrijke verkeerswegen, waarvan het oude tracé nu nog bestaat. De oude landschappelijke benamingen zijn vaak nog bewaard, waaruit blijkt dat de oudste bewoners zich vooral op veeteelt en landbouw toeleiden. Een van de eerste verkeerswegen begon aan de Koornmarkt en liep langs de Veldstraat, Nederkouter, Kortrijksepoortstraat en Kortrijksesteenweg, waar hij zich splitste in een Kortrijkse en een Oudenaardse weg. Een tweede belangrijke weg had zijn beginpunt aan de Botermarkt en liep langs de Magelestraat, Kalandenstraat en Kalandenberg naar de Koestraat, waar hij een buiging maakte naar de Brabantstraat en Brabantdam om vervolgens door te lopen naar de Lange Violettenstraat en de Brusselsepoortstraat. Op verscheidene plaatsen in Gent waren oorspronkelijk ook ruimte kouters (akkercomplexen) en aarden (schapenweiden, later aanlegplaatsen) gelegen. Door de sterke demografische groei verloren deze gronden meestal vrij vroeg hun oorspronkelijke functie. De benamingen van straten die in de loop van de 12^e en 13^e eeuw ontstonden, weerspiegelen het belang van de verschillende nieuwe nijverheden die toen tot bloei kwamen. Voorbeelden zijn de Voldersstraat, de Corduwaniersstraat en de Leertrouwersgracht.

De Gentse portusbewoners waren op rechterlijk gebied nog onderworpen aan de kasselrijrechtbank van de Oudburg en streefden meer en meer naar onafhankelijkheid. Mogelijk op het einde van de elfde of het begin van de twaalfde eeuw beschikten de Gentenaars over een eigen schepenbank bestaande uit dertien schepenen. De stad ontwikkelde zich snel door een toenemende economische activiteit. Rond 1100 werd de stad omgeven door een eerste watergordel, die haar scheidde van de Sint-Baafs en Sint-Pietersdorpen en het omliggende platteland. Deze gordel bestond deels uit natuurlijke waterlopen, deels uit gegraven grachten. Op deze manier werd het Gentse gebied in de vorm van een kuip van 80 ha groot, omgeven door de Reep (Schelde) ten oosten, door de Ottogracht ten noordoosten, de Leie ten noordwesten, de gegraven Houtlei ten westen en de gegraven Ketelgracht ten zuiden. De 'kuip' werd op bepaalde plaatsen versterkt door wallen, gemetselde muren, torens en sluizen. De economische bloei van Gent – vooral gebaseerd op de graanhandel en de lakennijverheid – ging gepaard met een toename van de bevolking. Het centrale deel van de stad was sterk bebouwd. Vanaf de 12^e eeuw verrezen de eerste stenen patriciërswohnungen en stapelhuizen. Ook de meeste kerken werden in de 12^e eeuw in steen herbouwd. In de loop van de 13^e eeuw groeide de agglomeratie buiten haar eerste omheining. In diezelfde eeuw wist met een aantal omliggende gronden, meestal door aankoop te bemachtigen. Zo werden achtereenvolgens de zogenaamd waterwijk (ten noorden van de Ottogracht), het Terra Montium (ten zuidwesten van de Sint-Michielswijk), Overschelde, de "upstallen" (tussen Nieuwe en Oude Leie) de Oudburg, het "Ser Raas Gerechte" (tussen Coupure en Leie), het 's Borchgraven Gerechte (Briel, Burgstraat) en de Muide en Marialand geannexeerd. Zo groeide Gent uit tot een enorme stad met een oppervlakte van 644 hectare, waarvan echter grote gebieden nog onbewoond bleven.

Tweede stadsomwalling Gent 1100
(CAPITEYN, CHARLES & LALEMAN 2007, 16)

Overzicht van de gebiedsuitbreiding van de stad Gent in de 13de en het begin van de 14de eeuw, waardoor een nieuwe, derde stadsomwalling nodig was. (CAPITEYN, CHARLES & LALEMAN 2007, 22)¹

Sinds de tweede helft van de 13^e eeuw wilde Gent de nieuw gewonnen terreinen van het omliggende land afsluiten. In 1254 werd een overeenkomst gesloten door de abt van Sint-Pieters en de schepenen om de versterkingen op het grondgebied van het Sint-Pietersdorp op te richten. De vestingen zelf vormden in feite geen aaneengesloten omheining. Men rekende immers op de moerassige gronden rond de stad die via sluizen bij eventuele aanvallen onder water konden gezet worden.

Het plangebied situeert zich precies ten zuidoosten van de tweede stadsomwalling en komt vermoedelijk in de loop van de 13^e eeuw binnen het stadsweefsel van Gent te liggen.

Toen aan de hegemonie van het patricisch bewind een einde kwam, werden ook de ambachtslieden bij het bestuur van de stad betrokken. De nieuwe schepenen beschikten elk over een eigen schepenhuis. In de eerste helft van de 14^e eeuw werd ook het Belfort, symbool van stedelijke macht opgericht. De groei werd echter deels ontredderd door tal van oorlogen en beroeringen op sociaal vlak. Door concurrentie van Brabant en Engeland verloor Gent zijn unieke handelspositie op het gebied van de lakennijverheid. Onder leiding van de Artevelde voerde Gent strijd voor de onafhankelijkheid van de graaf van Vlaanderen, die door de Fransen gesteund werd. Dit verzet werd o.a. bij de slag van Westrozebeke in de kiem gesmoord.

Onder Bourgondisch bewind kwam het particularistische Gent herhaaldelijk in botsing met het centrale bestuur. Ondanks de tegenslagen en vernederingen bleef Gent een belangrijke rol spelen op gebied van handel, nijverheid en kunst. De graanhandel en de linnennijverheid bloeiden, terwijl ook tal van nieuwe gebouwen opgericht werden. In deze periode verrees ook het groots opgezette laatgotische Schepenhuis. Gent heeft het uiteindelijk moeten afleggen tegen de in Gent geboren Karel V, die door de Karolijnse Concessie in 1540 de economische, sociale en politieke structuur van de stad grondig wijzigde. De privileges van de ambachten werden opgeheven. In het oosten van de stad op de plaats waar de Sint-Baafsabdij lag werd het Spankaardkasteel opgericht. De bouw hiervan betekende het einde voor het grootste deel van de abdij en het dorp daarrond. De tweede helft van de 16^e eeuw werd gekenmerkt door Godsdienstoorlogen. De stad kende een Calvinistisch bewind van 1577 tot 1584 met als

belangrijkste figuren Hembyze en Ryhove. In deze periode (1572-1577) werd een nieuwe gebastioneerde omheining rond Gent aangelegd. Men volgde hierbij grotendeels de lijn van de tweede omheining maar in het oosten kwam men dichterbij de stad en nam men de bewaard gebleven delen van het Spanjaardskasteel op in de versterking. Deze omheining had de karakteristieke driehoekige vorm, die het Gentse grondgebied zou blijven typeren, tot het einde van de achttiende eeuw. Het bevolkingscijfer was tegen het einde van de 16^e eeuw sterk gedaald tot 30.000 inwoners, te verklaren door het grote aantal uitwijkelingen om religieuze en economische redenen.

In de 17^e eeuw kende Gent een langzame heropleving die duidelijk weerspiegeld wordt in het stijgende bevolkingscijfer dat in 1690 terug tot 52.000 opklimt. In deze periodes vestigden veel kloosters zich in de stad, kerken en openbare gebouwen werden hersteld. Daardoor ontwikkelde zich een intensieve bouwbedrijvigheid die aangewakkerd werd door het beleid van de aartshertogen Albrecht en Isabella. Het begin van de 18^e eeuw betekende eerst een achteruitgang door de nasleep van de oorlogen tegen Lodewijk XIV, maar hierop volgde weldra een tijdperk van betrekkelijke groei onder het Oostenrijkse Bewind (1714-1792). Onder het centraliserende beleid van Maria-Theresia werd de handel gestimuleerd en kwam een nieuwe handelaarsklasse tot ontwikkeling. Op het einde van de 18^e eeuw werden door verschillende verordeningen van Jozef II een aantal kerkelijke instellingen afgeschaft en werd ook een aanvang gemaakt met de ontmanteling van de stadsomheining.

In 1789 brak de Franse Revolutie uit en vanaf 1794 kwamen de volledige Zuidelijke Nederlanden onder Frans gezag. Deze verandering van gezag betekende tevens een verandering van maatschappelijke inrichting. De eerste periode van de overheersing was brutaal en gericht tegen de adel en de clerus. Kerken en kloosters werden als nationaal goed verkocht of gesloopt, op de vrijgekomen gronden verrezen nieuwe, burgerlijke gebouwen. De katoennijverheid met Lieven Bauwens als boegbeeld, kende een snelle ontwikkeling. Door de economische ontwikkeling was er tevens een laterale uitbreiding van het bebouwd stadsareaal.

Het Hollandse bewind onder koning Willem I was vrij gunstig voor Gent. Door de stichting van de Rijksuniversiteit in 1816 werd Gent een element rijker. Het instituut drukt tot op heden zeer sterk haar stempel op de stad. Na een aantal moeilijkheden bij de stichting van België gaat de onstuitbare groei van Gent verder. Door de explosieve groei van de katoen- en vlasnijverheid (Gent wordt één van de leidende textielcentra van Europa) kent de bevolking een snelle aanwas waardoor het inwonersaantal verdubbeld op 60 jaar tijd. Arbeiderswijken (beluiken) en fabrieken werden op de nog onbebouwde ruimten opgericht terwijl de stad zich verder ging uitbreiden tot de randgemeenten.¹

¹ Inventaris Onroerend Erfgoed 2020

1.4.3.3 Archeologische indicatoren en cartografische bronnen

Het plangebied situeert zich precies ten zuidoosten van de tweede stadsomwalling en komt vermoedelijk in de loop van de 13^e eeuw binnen het stadsweefsel van Gent te liggen.

Op de Deventerkaart zijn de stadspoorten van deze tweede omwalling nog duidelijk te zien. Het stratenpatroon op de Deventerkaart toont reeds veel gelijkenissen met de huidige wegenis, het verloop van de Brabantdam is reeds duidelijk waarneembaar. De Brabantdam was vanouds een belangrijke invalsweg komende uit de richting Brabant naar de zuidoostelijke toegangspoort van de middeleeuwse stad. Er is binnen de projectgrenzen dus een hoge verwachting naar bewoningssporen uit de volle/late middeleeuwen. De ligging van het plangebied aan water maakt het terrein geschikt voor specifieke artisanale activiteiten waarvoor de toevoer van water nodig is, zoals bijvoorbeeld leerlooien of vollen. In de directe omgeving van het plangebied bracht archeologisch onderzoek reeds sporen van artisanale activiteiten aan het licht.

Op de Deventerkaart is het plangebied reeds volledig bebouwd. Het terrein is omsloten door de Brabantdam ten noorden en de Nederschelde ten zuiden. De kaart van Braun & Hogenberg toont een gelijk beeld. Op de Sanderuskaart is te zien dat de bebouwing binnen de projectgrenzen zich situeert aan de straatzijde van de Brabantdam. De rest van het terrein is in gebruik als tuinzone. Op de Ferrariskaart is het plangebied quasi volledig bebouwd. De bebouwing lijkt een open binnenpleintje te omsluiten. De gevel van het recent gesloopte gebouw dateert uit het vierde kwart van de 18^e eeuw. Het plan van Saurel uit 1841 geeft ook een quasi volledig bebouwd terrein weer. Dit geldt ook voor de topografische kaart van het Ministerie van Openbare Werken en Wederopbouw, 1950-1970.

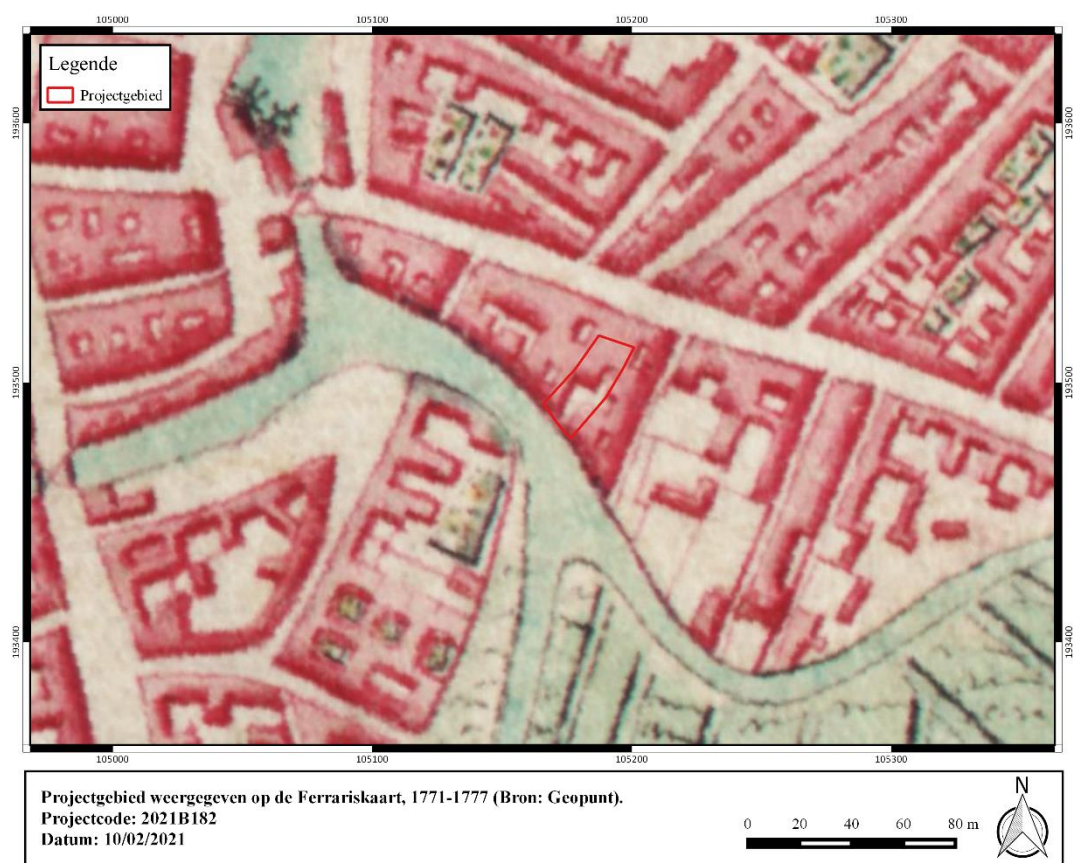
Figuur 15: Projectgebied weergegeven op de Deventerkaart, ca. 1560 (Bron:KBR).

Figuur 16: Projectgebied weergegeven op het plan van Braun & Hogenberg, 1572

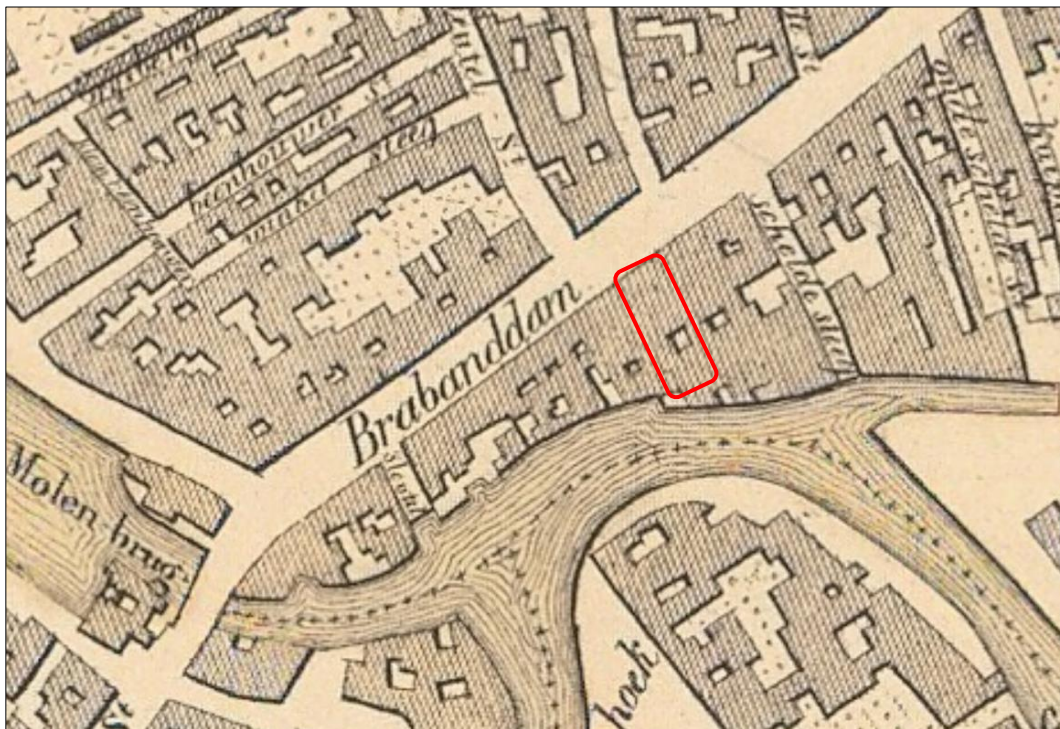
Figuur 17: Projectgebied weergegeven op het plan van Johannes Blaeuw, 1649 (Bron: NGI Cartesius).

Figuur 18: Projectgebied weergegeven op de Ferrariskaart, 1771-1777 (Bron: Geopunt).

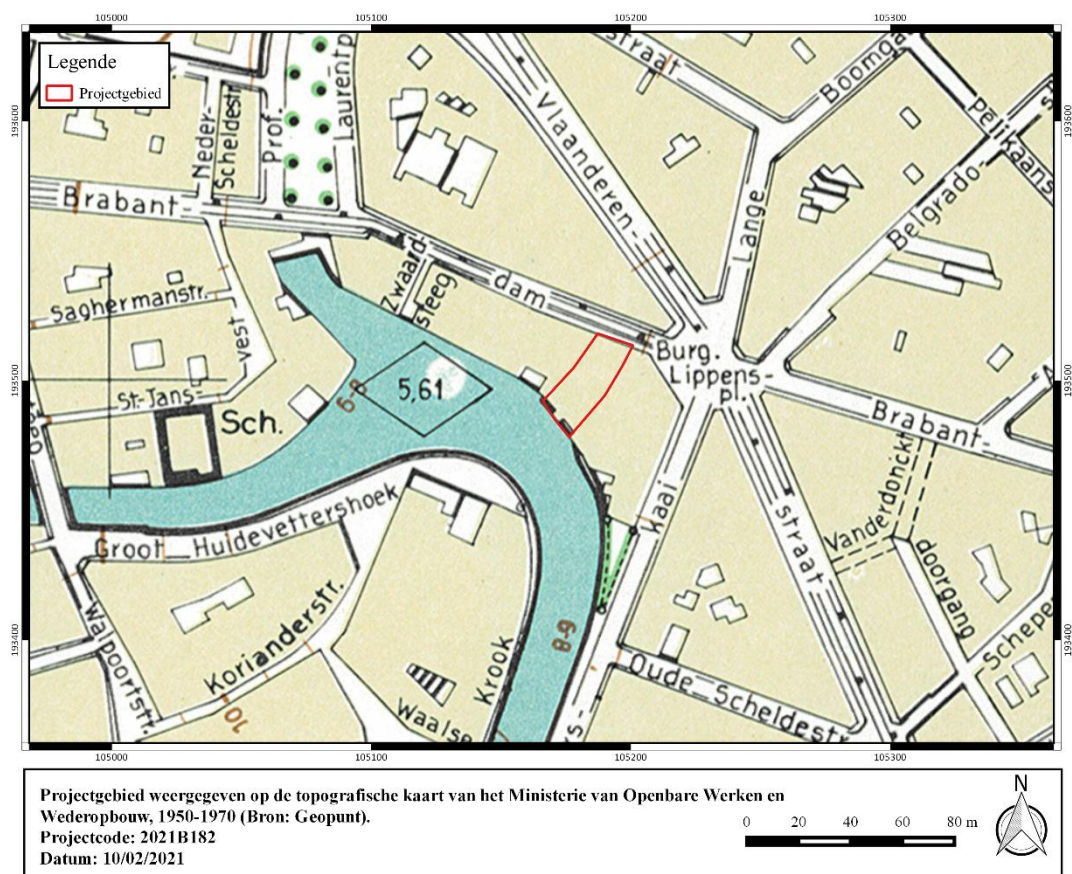
Figuur 19: Projectgebied weergegeven op het plan van Goethals, 1796 (Bron: STAM Gent).

Figuur 20: Projectgebied bij benadering weergegeven op het plan van Saurel, 1841 (Universiteitsbibliotheek Gent).

Figuur 21: Projectgebied weergegeven op de Vandermaelenkaart, 1846-1854 (Bron: Geopunt).

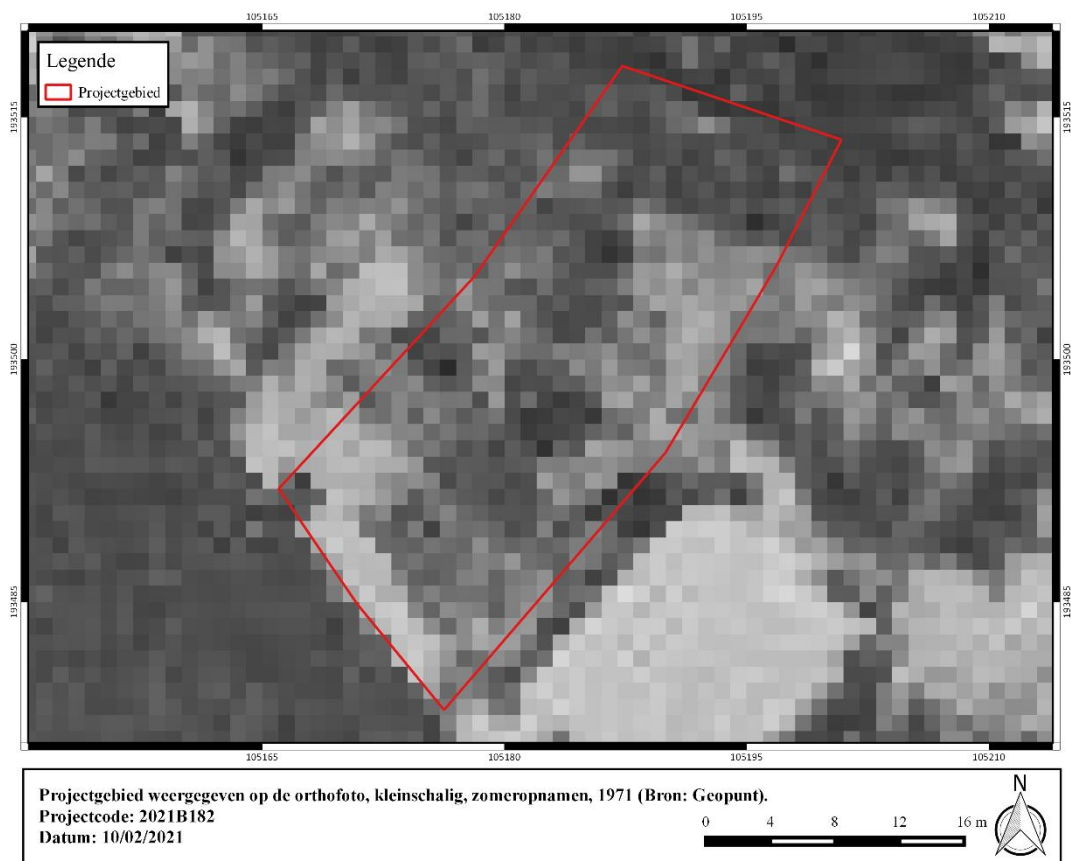

Figuur 22: Projectgebied weergegeven op de topografische kaart van het Ministerie van Openbare Werken en Wederopbouw, 1950-1970 (Bron: Geopunt).

1.4.3.4 Huidige gebruik en verstoringen

De orthofotosequentie geeft een duidelijke evolutie weer in het bodemgebruik binnen de contour van het plangebied gedurende de laatste decennia. Op de reeks luchtfoto's is te zien dat het plangebied quasi integraal bebouwd was, tot de bebouwing recent gesloopt werd. De beschermde gevel uit het vierde kwart van de 18e eeuw werd behouden. Het oorspronkelijk gebouw had een kelder van ca. 260 m². Deze kelder is na de sloopwerken opgevuld. Op de foto's van de huidige toestand van het terrein is te zien dat het plangebied thans vol puin ligt ten gevolge van de sloopwerken. Het terrein is na de sloop niet genivelleerd of geëgaliseerd.

Figuur 23: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, kleinschalig, zomeropnamen, 1971 (Bron: Geopunt).

Figuur 24: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, kleinschalig, zomeropnamen, 1979-1990 (Bron: Geopunt).

Figuur 25: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2000-2003 (Bron: Geopunt).

Figuur 26: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschalg, winteropnamen, 2008-2011 (Bron: Geopunt).

Figuur 27: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschalg, winteropnamen, 2019 (Bron: Geopunt).

Figuur 28: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2020 (Bron: Geopunt).

1.5 Synthese

Deze archeologienota wordt opgemaakt in het kader van een vergunningsaanvraag voor de realisatie van 8 appartementen en een commerciële ruimte. Het plangebied is gelegen binnen de vastgestelde archeologische zone van Gent. Het terrein is omsloten door de Brabantdam ten noorden en de Nederschelde ten zuiden. Tot recent was het plangebied volledig bebouwd en in gebruik als handelsruimte. Dit gebouw is recent gesloopt. De beschermde gevel uit het vierde kwart van de 18e eeuw werd behouden. Het oorspronkelijk gebouw had een kelder van ca. 260 m², deze kelder is na de sloopwerken opgevuld. Op de foto's van de huidige toestand van het terrein is te zien dat het plangebied thans vol puin ligt ten gevolge van de sloopwerken. Het terrein is na de sloop niet genivelleerd of geëgaliseerd. De opdrachtgever plant de realisatie van een nieuwbouw over quasi het volledige terrein. De geplande werken hebben betrekking op een oppervlakte van ca. 610 m².

Fysisch-geografisch is het plangebied gelegen in de Vlaamse Vallei, aan de samenvloeiing van de Schelde en de Leie. Het plangebied situeert zich op de rand van de holocene vallei van de Nederschelde. Het terrein loopt op het hoogtemodel sterk af naar het zuidwesten, richting het alluvium. Het hoogteverloop geeft een hoogteligging weer van 6.4 – 7.8 m TAW. Op basis van de foto's van de huidige toestand van het terrein en de opmetingen van de landmeter kan echter geconcludeerd worden dat het plangebied op heden een vlak verloop kent op het hoogtepeil van de Brabantdam. Vermoedelijk is het zuidelijk terreindeel in het verleden opgehoogd om het terrein geschikt te maken voor bewoning en is een kaai aangelegd tussen het plangebied en de Nederschelde.

Het plangebied situeert zich precies ten zuidoosten van de tweede stadsomwalling en komt vermoedelijk in de loop van de 13e eeuw binnen het stadswaefsel van Gent te liggen. In de omgeving van het plangebied zijn een ruim aantal vindplaatsen gekend. Archeologisch onderzoek wijst op bewoning gedurende de middeleeuwen, wat niet verwonderlijk is rekening houdende met de ligging binnen de historische stadskern. Precies ten westen van het plangebied maakt de CAI melding van bakstenen structuren uit de middeleeuwen.

Het stratenpatroon op de Deventerkaart toont reeds veel gelijkenissen met de huidige wegenis. Het verloop van de Brabantdam is duidelijk waarneembaar. De Brabantdam was vanouds een belangrijke invalsweg komende uit de richting Brabant naar de zuidoostelijke toegangspoort van de middeleeuwse stad. Er is binnen de projectgrenzen dus een hoge verwachting naar bewoningssporen uit de volle/late middeleeuwen. De ligging van het plangebied aan water maakt het terrein eveneens geschikt voor specifieke artisanale activiteiten waarvoor de toevoer van water nodig is, zoals bijvoorbeeld leerlooien of vollen. In de directe omgeving van het plangebied bracht archeologisch onderzoek effectief reeds sporen van artisanale activiteiten aan het licht. De Sanderuskaart lokaliseert de bebouwing aan de straatzijde terwijl het zuidelijk terrein in gebruik is als tuinzone. Op de Ferrariskaart is het plangebied quasi volledig bebouwd. De bebouwing lijkt een open binnenpleintje te omsluiten. De gevel van het recent gesloopte gebouw dateert uit het vierde kwart van de 18e eeuw. Het plan van Saurel uit 1841 geeft ook een quasi volledig bebouwd terrein weer. Dit geldt ook voor de topografische kaart van het Ministerie van openbare Werken en Wederopbouw.

Op basis van het bureauonderzoek kan gesteld worden dat er potentieel een site met een complexe stratigrafie kan verwacht worden. Gezien de aanwezigheid van historische bebouwing vanaf het midden van de 16de eeuw, en mogelijk zelfs ouder zijn verdere onderzoeksfases noodzakelijk om een waardevol assessment te kunnen maken van het projectgebied. Er kunnen immers altijd oudere fasen van bebouwing, maar ook randstructuren

als waterputten, beerputten, artisanale kuilen, bijgebouwen of andere structuren, voorkomen op de achtererven van deze historische bebouwing.

2 Bibliografie

Agentschap Onroerend Erfgoed 2020

AGIV

BONCQUET T. & DE GRYSE J. 2012, Archeologisch vooronderzoek Waalse Krook (Gent), Ruben Willaert bvba Rapport 4.

CAPITEYN A.; CHARLES L. & LALEMAN M.C. 2007, *Historische Atlas van Gent. Een visie op verleden en toekomst*, Amsterdam.

DOV Vlaanderen

Geoportaal

Geopunt

NGI Cartesius

STAM Gent Archief

Universiteitsbibliotheek Gent

Van Ranst, E. & Sys, C. 2000. Eenduidige legende voor de digitale bodemkaart van Vlaanderen. Universiteit Gent.

